

Головний пріоритет–якісна освіта

Змінюються часи, змінюємось ми, і разом з нами змінюється і педагогічна галузь. Саме вона сьогодні є найвищим національним пріоритетом, засобом забезпечення умов для рівного доступу до якісної освіти, зростання інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства та особистості. У цьому контексті важко переоцінити роль нового Закону України «Про освіту», який символізує створення освіти нового покоління.

2017 рік був роком реалізації освітньої стратегії Житомирщини, зорієнтований на створення оптимальних умов функціонування установ та закладів освіти в умовах децентралізації.

За цей період вдалось не тільки забезпечити стабільну роботу освітянської галузі, а й зробити реальні кроки щодо модернізації окремих важливих складових освіти. Безперечною домінантою є дошкільна освіта як фундамент системного розвитку дитини, основа створення якісного нового освітнього простору. Що ми маємо сьогодні? На території нашої області функціонує 697 дошкільних навчальних закладів та 5 дошкільних відділень при загальноосвітніх школах-інтернатах. Різними формами дошкільної освіти охоплено 98,3 % (по Україні 93,5 %) від загальної кількості дітей віком від 3 до 6 років (у сільській місцевості 97,5 %) та 100 % дітей 5-річного віку.

У дитячих садках дошкільну освіту здобувають 49,5 тис. дітей від 1 до 6 років. За показниками охоплення дітей дошкільням область посідає 7-ме місце в Україні.

Щодо мережі: із загальної кількості працюючих закладів 2 – компенсуючого типу, 57– комбінованого. Окрім того, діє 58 навчально-виховних комплексів, 22 центри розвитку дитини, на базі сільських загальноосвітніх шкіл функціонує 201 дитсадок, 155 з них діти відвідують короткотривало, без харчування. Соціально-педагогічним патронатом охоплено 4,9 тис. дітей дошкільного віку.

Завдяки скоординованим діям місцевих органів влади та місцевого самоврядування протягом 5 останніх років в області відновлено роботу 164 дошкільних закладів, з них у 2017 році – 13 дитсадків, створено 4 навчально-виховні комплекси, відкрито 3 дитячих садки з короткотривалим перебуванням дітей на базі шкіл. У працюючих садках відкрито додатково 14 вікових груп.

В області продовжується робота щодо повернення приміщень дошкільних навчальних закладів, які використовувались не за призначенням.

Не можу не додати, що актуальною залишається проблема ліквідації черг у дитсадках. Як сказав Прем'єр-міністр України В. Гройсман: «Маленький українець не повинен стояти в черзі».

А для цього ми маємо всі гуртом і надалі вживати дієвих заходів щодо розширення мережі дитячих садків за рахунок виведення орендарів, відновлення роботи не функціонуючих та будівництва нових закладів різних типів та форм власності, відкриття груп у пристосованих приміщеннях, на базі вивільнених шкіл.

Якість шкільної освіти визначається за багатьма параметрами, з-поміж яких виокремлюється роль загальної середньої освіти, підходи до організації якої закладені в Національній Концепції «Нова українська школа». Цей документ передбачає перезавантаження школи, перехід на 12-річне навчання, отримання профільних знань у старших класах, інклюзивну освіту, здобуття відповідних компетентностей.

Перехід до нової освітнянської стратегії обумовлює створення нового державного стандарту повної загальної середньої освіти. Він уперше охопить усі ступені шкільної освіти, визначить очікувані навчальні досягнення учнів відповідно до освітніх галузей, створить умови для розкриття компетентнісного потенціалу школяра. Крім того, стандарт «Нова українська школа» передбачає оновлені програми, інноваційні методи навчання учнів, що розпочинатиме пілотний проект, у якому беруть участь 4 школи нашої області із 100 навчальних закладів України. Вчителі-«початківці» цих шкіл вже пройшли спеціальне підвищення кваліфікації і успішно розпочали роботу щодо активно-пізнавального дослідницького навчання.

Цілеспрямовано працює над цією проблемою наш інститут післядипломної педагогічної освіти, який забезпечує вчителів постійною методичною підтримкою, пропонує їм реальні механізми навчання дітей за новими технологіями. Адже діти-першачки з наступного року навчатимуться 12 років. І це має бути зовсім не та стара, нудна, важка та складна школа, яка забирає здоров'я дітей.

Говорячи про зміну пріоритетів, закладених у Законі України «Про освіту», ми маємо на увазі зміни у змісті освіти, а це – компетентнісний підхід та побудова партнерських стосунків між учнем, вчителем і батьками як визначальний фактор організації навчально-виховної роботи.

Ми повинні виділити ядро знань, з якими треба обов'язково працювати. А на цьому ядрі знань будувати вміння застосовувати ці знання для вирішення практичних життєвих ситуацій, формувати навички практичного мислення. Таким чином, маємо сформувати у дітей ключові компетентності, які визнані провідними системами світу як такі, що необхідні для сучасної людини.

Сьогодні ми живемо у XXI столітті. Маємо інше покоління дітей, яке по-іншому сприймає навколишній світ, має інше світобачення. Ми теж мусимо мінятись. Неможливо вчити сучасних дітей так, як вчили нас.

Концепція «Нова українська школа» надала чіткі стратегічні орієнтири сучасної школи, реалізація яких має сприяти формуванню власної ефективної системи забезпечення освітніми послугами об'єднаної територіальної громади. Йдеться про створення такої мережі шкіл, яка б забезпечила належні умови для рівного доступу до якісної освіти у сільській місцевості. Серед них слід виокремити опорну школу як вагомий засіб досягнення високих освітніх рівнів.

Таких шкіл ми сьогодні маємо в області 32 і тенденція щодо збільшення їх кількості набуває стабільності. Саме ці заклади мають стати стрижнем об'єднаної територіальної громади. Це школи, які завдяки сучасному забезпеченню, солідному кадровому потенціалу, організованому підвезенню дітей з навколишніх сіл не повинні поступатись міській елітній школі. Опорна школа, окрім своєї основної функції, може стати однією з можливостей збереження і розвитку методичних служб в нових умовах. Можливий такий варіант: при опорній школі створити методичний сервіс з декількома повними ставками основних фахівців, плюс – практичні методисти на повну ставку. Вони будуть вивчати освітні запити педагогів, вибудовувати методичну карту і під неї організовувати супровід відповідних фахівців. Це особливо є актуальним та важливим в умовах перманентного оновлення навчальних програм, перебудови роботи методичних кабінетів, які в період трансформації інспекторських служб мають набути нового змісту. Адже нові методичні підрозділи, які відкриваються в об'єднаних територіальних громадах, нерідко тяжіють до відтворення функцій районних методичних кабінетів і повторюють їх практику проведення перевірок, вивчення стану викладання, тобто підмінюють методичний сервіс інспектуванням. На мою думку, назріло питання розробити нове положення про методичні служби як методичні агенції, консультаційні пункти. Вони мають забезпечувати такий інформаційний, навчально-методичний, соціально-психологічний чи ресурсний супровід, щоб вчителі не уявляли роботи без їх підтримки. Тут я бачу зростаючу роль обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, який має значний досвід та науковий потенціал, повинен і надалі бути головним координатором роботи по науково-методичному забезпеченню, залишаючись епіцентром підвищення кваліфікації педпрацівників області.

Протягом останніх років актуальною була і залишається проблема мережі закладів загальної середньої освіти, навколо чого постійно ідуть дебати, особливо коли постає питання закриття чи реорганізації. Статистика: у третині початкових шкіл навчається до 10 учнів, у кожній третій неповній середній школі немає і 40 учнів. Такий же відсоток шкіл I-III ступенів, де навчається до 100 дітей. Це ще один аргумент для перегляду мережі, враховуючи що вартість навчання учня у малокомплектній школі у десятки разів перевищує цей показник у закладі з оптимальною наповненістю. На мою думку, зміни у мережі шкіл є незворотними і незалежно від нашого бажання будуть тривати і далі.

У продовження думки: до цього часу можна почути «Немає школи – немає села». Говорячи так, люди втрачають з поля зору найголовніше – школа існує заради дитини, а не дитина існує для того, щоб стояла будівля школи чи оплачувались години вчителя, який нерідко читає 2–3 предмети. Тому мова йде про створення такої інфраструктури закладів, щоб ми могли підвезти дітей до якісної, добре обладнаної школи, в якій працюють висококваліфіковані вчителі.

Якість шкільної освіти визначається за багатьма параметрами, серед яких одним з головних є інформаційно-комунікаційне забезпечення. Потужний потік нової інформації, застосування комп'ютерних технологій істотно змінює сприйняття учнем навколишнього світу. Це обумовлює актуальність даного питання в освітньому середовищі, адже нині якісне викладання навчальних предметів не може здійснюватись без використання засобів і можливостей комп'ютера та інтернету. Відповідно і дітей треба вчити інакше. Учні повинні навчитись шукати інформацію, використовувати її для вирішення життєвих проблем, співпрацювати в команді, критично мислити, мати фінансову, підприємницьку та математичну грамотність для життя, знати іноземні мови, володіти інформаційними технологіями. Тому питання комп'ютеризації навчальних закладів залишається для нас одним з актуальних.

У рамках угоди з урядом Китайської Народної Республіки щодо поставки комп'ютерного обладнання для загальноосвітніх навчальних закладів до нашої області надійшло 834 комп'ютери. Міністерство освіти і науки України домовилось з компанією Майкрософт про значну знижку, а також спеціальні умови по програмному забезпеченню та сервісному забезпеченню техніки. Завдяки цьому проекту в області обладнано сучасними комп'ютерними класами більше 50 шкіл. Сьогодні у навчальних закладах функціонує 760 таких класів, які мають відповідне програмне забезпечення. Активно йде процес творення медіатек на базі шкільних бібліотек, які вже діють у 19 закладах системи загальної середньої освіти. Більшість з них обладнані за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку в рамках реалізації проектів по створенню нового освітнього простору.

Погодьтеся, неможливо провести будь-яку освітянську реформу, якщо вона не буде супроводжуватись зміною підходів до соціального захисту учасників навчально-виховного процесу, серед яких потребує виокремлення проблема дітей із особливими освітніми потребами. У даний час на території області функціонує 181 навчальний заклад проти 115 у 2016 році, в яких інклюзивно навчається 382 дитини, що на 83 учні більше у порівнянні з минулим навчальним роком.

Управлінням освіти і науки облдержадміністрації спільно з Житомирським державним університетом імені Івана Франка організовано україно-італійський проект «Інклюзивна освіта у дошкільних навчальних закладах». У рамках проекту проведено серію майстер-класів та семінарів.

На даний час інклюзивна модель дошкільної освіти запроваджена у закладах дошкільної освіти, де відкрито 24 інклюзивні групи.

Протягом року проведено ряд спеціалізованих тренінгів для працівників освітньої сфери області з проблем інклюзії за участю дружини Президента України Марини Порошенко.

Крім того, Житомирська область включена до експериментального проекту з розвитку інклюзивного середовища в освіті, а освітяни регіону успішно працюють над програмою «Інклюзивна освіта – рівень свідомості нації».

Наше завдання сьогодні – створити такі умови, щоб будь-яка дитина з особливими потребами, прийшовши до школи, яка знаходиться найближче до її місця проживання, отримала якісну освіту. Це надзвичайно копітка, системна робота, але без цього у нас не буде співпраці, взаєморозуміння, формування нового світогляду, а найголовніше – не буде належних результатів щодо освіти, реабілітації та інтеграції в соціумі таких дітей в цілому.

Процес реформування системи освіти торкнувся і мережі професійно-технічних закладів, сім з яких реорганізовано шляхом об'єднання та відповідного створення трьох нових сучасних навчально-практичних центрів – будівельного спільно з ТОВ «Снежка-Україна», готельно-ресторанного спільно з Житомирським міським осередком асоціації кулінарів України, швейного виробництва з професій «Швачка. Кравець. Закрійник». Завершуються підготовчі роботи щодо відкриття четвертого такого центру з професії «Монтажник санітарно-технічних систем та устаткування». Здійснюються заходи щодо передачі майна з державної у комунальну власність. Для 17 закладів профтехосвіти з обласного бюджету виділено додаткові кошти у сумі 568 тис. грн. для завершення оформлення відповідних документів. Запроваджено новий порядок формування регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітничих кадрів, затверджений головою Житомирської ОДА, та згідно з яким ця робота проводилась спільно з департаментом економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва, департаментом фінансів облдержадміністрації, службою зайнятості, об'єднанням організацій роботодавців, Житомирською міською радою.

Освітня стратегія Житомирщини зорієнтована на забезпечення оптимальних умов функціонування установ та закладів освіти, що можна продемонструвати такими показниками. У 2017 році на підготовку навчальних закладів до нового навчального року області було залучено близько 180 млн. грн., що на 20 млн. більше ніж минулого року. З державного фонду регіонального розвитку надійшло 73,3 млн., ще 10,8 млн. грн. – це кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Близько 94 млн. грн. використано на підтримку об'єднаних

територіальних громад з місцевих бюджетів усіх рівнів. Все це дало можливість завершити будівництво двох шкіл.

За рахунок ДФРР виконані роботи на 18 освітянських об'єктах, зокрема у 15 школах здійснено термосанацію та добудову та реконструкцію трьох закладів освіти.

За кошти субвенції з державного бюджету, спрямованих на соціально-економічний розвиток окремих територій, у 50 об'єктах освіти, в т. ч. 15 закладах дошкілля, відремонтовано покрівлі, системи тепловодопостачання, котельні, проведено утеплення приміщень. Крім того, придбано інтерактивне, спортивне та ігрове обладнання, а також нові меблі для 128 шкіл та дитсадків.

Всього в області виконані капітальні ремонти та реконструкції приміщень 195 освітянських об'єктів, у тому числі у 25 проведена термомодернізація з повною заміною віконних та дверних блоків, утеплення фасадів та горищ, у 18 відремонтовано покрівлі, у 8 обладнано внутрішні санвузли. Варто додати, що завершено реконструкцію корпусу Ємельчинської ЗОШ № 1, яка здійснювалась на умовах співфінансування. До позитиву слід віднести переведення котелень 25 освітянських об'єктів на альтернативне паливо.

Переконана, що вищевказане є ще однією ознакою модернізації освітньої галузі, вирівнювання освітнього потенціалу, що має на меті задоволення потреб жителів Житомирщини.

Хочу торкнутись ролі вчителя, яку сьогодні важко переоцінити. Можна розробити прекрасний стандарт, чудові підручники, можна встановити найсучасніші комп'ютери, але якщо туди не прийдуть вчителі, які досконало володіють методами навчання компетентностей, які розуміють, що таке педагогіка партнерства, тоді реформа в освіті залишиться на папері. Іншими словами, вчитель перший стоїть на порозі завтрашнього дня.

В області багато педагогів, які позитивно сприймають освітянські новації, самі є ініціаторами якісних змін, формують у школярів сучасний науково-методичний освітній простір.

Як приклад можна назвати переможців всеукраїнського конкурсу «Учитель року-2017» Пудрій Наталію Георгіївну, Біжан Тетяну Володимирівну, Шатківського Віталія Миколайовича, які за його результатами отримали почесне звання «Заслужений вчитель України». Приємно, що статус вчителя знаходить краще розуміння і підтримку з боку держави.

Щодо додаткової мотивації вчителя: однією з важливих її форм є сертифікація педагога, яка, до речі, є добровільною. Саме вона дозволяє виявити агентів змін, вчителів, які володіють новими методиками, запроваджують інноваційні технології у навчально-виховний процес, і, відповідно, можуть отримати 20-відсоткову надбавку.

І на завершення. Висловлюючись образно, освітянська реформа отримала доступ на злітну смугу. Важливо, щоб її підтримала педагогічна спільнота, підтримали батьки, громадськість, зрозуміло суспільство. Коли педагоги відчують свободу творчості, батьки побачать результати у мотивації навчання своїх дітей, коли ми отримаємо відповідне освітнє середовище, вважатимемо, що ми на вірному шляху.